

Viziunea asupra existentei traditionale a muntenilor din romanul Baltagul

Nucleul epic al romanului il constituie inceputul capitolului al X-lea - episod in care autorul face un excelent portret de grup al oamenilor de la munte.

Traitori intr-un spatiu hieratic si pur, in care fiecare brad reprezinta emblematic viata si moartea, muntenii isi iubesc, mai presus de orice "datinile lor de la inceputul lumii".

Tema romanului fiind obiceiurile pastoresti, exista destule pagini sublime inchinate traditiei pe care oamenii-din aceasta insula de nemurire au ridicat-o la rangul de lege. in virtutea acesteia "cei mai vrednici dintre munteni isi intemeiaza stani pe inaltimi, unde stau "cu Dumnezeu si singuratatile", pana cand ciclul cosmic ii obliga sa-si coboare turmele spre balti; in aceste miscari largi ale transhumantei, cu regularitatea lor de ceasornic stravechi se incadreaza momentele existentiale ale obstii: ritualurile sarbatorilor de iarna, botezul, nunta, inmormantarea.

Retin atentia, in roman, doua dintre aceste momente (primul, evocand o nunta, iar al doilea - descriind ritualul inmormantarii osemintelor lui Nechifor):

a) La Cruci, unde Vitoria "a dat de nunta", drumetii sunt invitati sa bea "in cinstea feciorului de imparat" - aluzie transparenta la vechea oratie de nunta despre care scria D. Cantemir in "Descriptia Moldaviae". Si cum fiecare casatorie constituie o repetare a aparitiei primei perechi a lumii, muntenii pastreaza calendarul "cel vechi de la inceputul lumii pe carele Domnul Dumnezeu l-a dat lui Adam".

b) Ritualul inmormantarii constituie mobilul lungului drum al Vitoriei care stie ca Nechifor traise aidoma visul ei prevestitor: trecuse calare o apa neagra, intors cu fata spre apus. Cuvintele muntencei ("li fac toate slujbele randuite, ca sa i se linisteasca sufletul) o apropie de personajul antic Antigona (din tragedia cu acelasi titlu, de Sofocle).

Detaliile ritualului funerar (car cu boi, cetina, buciumasi, bocitoare, panza care semnifica "podurile" din "drumul" mortului) tin de un timp stravechi si emana din fondul spiritual autohton.

In roman, autorul evoca o lume arhaica in care datinile s-au pastrat "cape vremea lui Boerebista, craiul nostru cel de demult". Prin aceste tipare in care s-au integrat "randuri dupa randuri de generatii, in sute dupa sute de ani", lumea sadoveniana este proiectata intr-un timp stravechi, sacru si pur.